

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี

Academic Administration of School Administrators under the Prachinburi
Provincial Office of Vocational Education

จุฬเบศร์ ประจันตวนิชย์¹, ชัยอนันต์ มั่นคง², และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ *

ปริญญาตรีศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี¹

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี²

รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*

Corresponding author's E-mail: pimolpun_p@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี ทำการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วกำหนดประเด็น จากนั้นจัดทำการสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยใช้แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แล้วนำมาวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่ามีองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามี 5 องค์ประกอบ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การนิเทศการสอน 3) การให้ความร่วมมือเชิงเครือข่าย 4) การวัดและประเมินผล และ 5) การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล

คำสำคัญ: องค์ประกอบ การบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This article aimed to investigate the components of academic administration of school administrators under the Prachinburi Provincial Office of Vocational Education. The researcher determined the research topic by considering pertinent research documents. Using the focus group discussion form, five significant informants were chosen for in-depth interviews. For the qualitative investigation, the researcher then used content analysis. Five components of academic administration of school administrators were shown by the findings, including 1) curriculum development, 2) instructional supervision, 3) network cooperation, 4) measurement and evaluation, and 5) digital technology integration.

Keywords: Component, Academic Administration, School Administrator

บทนำ

การศึกษาเป็นกระบวนการพื้นฐานที่มีความสำคัญสูงสุดต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และเป็นกลไกหลักในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศให้ทัดเทียมอารยประเทศ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 ได้บัญญัติให้รัฐมีหน้าที่จัดการศึกษาที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ที่กำหนดให้สถานศึกษาต้องมีการบริหารจัดการครอบคลุม 4 ด้านหลัก คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป โดยสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้จัดแบ่งการบริหารงานของสถานศึกษาออกเป็น 4 ฝ่ายหลัก ได้แก่ ฝ่ายบริหารทรัพยากร ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา และ ฝ่ายวิชาการ ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552)

การบริหารงานวิชาการถือเป็นภารกิจที่มีความสำคัญและเป็นหัวใจหลักของการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งมีความเกี่ยวเนื่องกับกิจกรรมต่างๆในสถานศึกษา มุ่งเน้นการปรับปรุงคุณภาพการจัดเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียน การบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ความสำเร็จด้านวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นตัวชี้วัดถึง ศักยภาพในการผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ และตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและตลาดแรงงาน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญของการบริหารงานในด้านวิชาการ ให้สามารถขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน ตอบสนองความต้องการในการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา เพื่อพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2566)

จากรายงานผลการประกันคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี ในรอบล่าสุดที่ดำเนินการโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่าการบริหารงานวิชาการยังคงมีประเด็นที่สำคัญในการพัฒนา โดยเฉพาะในมาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สะท้อนคุณภาพบัณฑิต โดยมีข้อเสนอแนะหลักที่ปรากฏอย่างเด่นชัด คือการเร่งพัฒนารูปแบบและกลไกการทดสอบสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน ในด้านภาษาอังกฤษ (English Competency) และสมรรถนะการใช้ดิจิทัล (Digital literacy) โดยต้องอ้างอิงจากหน่วยงานภายนอกที่น่าเชื่อถือเพื่อยืนยันความสามารถตามมาตรฐานสากล นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะให้ทบทวนและปรับปรุงหลักสูตรอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้มีความทันสมัยและสอดคล้องกับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานและภาคอุตสาหกรรมในปัจจุบัน รวมถึงการพัฒนารูปแบบการจัดตัว เพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์คะแนนเฉลี่ยในการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านอาชีวศึกษา (V-NET) ให้สูงขึ้น โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) สถานศึกษาควรจัดทำโครงการเพื่อพัฒนาการทดสอบสมรรถนะภาษาอังกฤษ (English Competency) และ สมรรถนะการใช้ดิจิทัล (Digital literacy) จากสถาบันหรือหน่วยงานภายนอกที่มีความ

เชื่อถือได้ 2) สถานศึกษาควรมีการพัฒนา รูปแบบการจัดตัวเพื่อรับรองการสอบ V-NET เพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์ของคะแนนเฉลี่ย สูงขึ้นสำหรับผู้เข้ารับการทดสอบ 3) สถานศึกษาควรสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินโครงการลดปัญหาการออกกลางคันผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาเพิ่มสูงขึ้น 4) สถานศึกษาสามารถดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรอย่างเป็นระบบ จนส่งผลให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่พร้อมสู่ตลาดแรงงาน โดยใช้ข้อมูลจากสถานประกอบการ และข้อมูลจากการประเมินผลของผู้เรียน เพื่อนำมาปรับปรุง หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง 5) สถานศึกษามีประสบการณ์การนำเทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว เช่น Project-based Learning และ Active Learning ได้มีการประยุกต์ใช้จนเกิดผลลัพธ์ที่ดี สถานศึกษาจึงควรพัฒนาการใช้เทคนิคนี้ต่อไป อย่างต่อเนื่อง และรับเทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ ๆ 6) สถานศึกษาควรดำเนินการพัฒนาครูต่อไป อาจพิจารณาจัดการฝึกอบรมเพื่อให้ครูมีความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ที่ทันสมัย รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในชั้นเรียน และสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมวิจัยและพัฒนา นวัตกรรม การสอน 7) สถานศึกษาควรจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการหรือการประชุมเชิงวิชาการระหว่างครูในสถานศึกษา กับ ผู้เชี่ยวชาญภายนอก สถานประกอบการ กระตุ้นให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 8) สถานศึกษาควรรักษาความเข้มแข็งความร่วมมือกับสถานประกอบการ ในการจัดทำความร่วมมือ เพื่อพัฒนา หลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน และสร้างโปรแกรมฝึกงานและการเรียนรู้จากการทำงานที่มีคุณภาพ 9) สถานศึกษาควรพิจารณาจัดกิจกรรม การมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครอง เพื่อเป็นการเชื่อมโยงกับชุมชน เช่น โครงการบริการวิชาชีพแก่ชุมชน หรือกิจกรรมจิตอาสาที่ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม และ 10) สถานศึกษาควรทำให้แผนพัฒนาหรือแผนปฏิบัติการเกิดพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาสถานศึกษา โดยใช้ ประโยชน์จากหลักการของ Balanced Scorecard (BSC) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการพัฒนาแผนกลยุทธ์ และการบริหารองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จากข้อเสนอแนะจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา พบว่าปัญหาเหล่านี้เกี่ยวข้องกับแนวทางการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ยังไม่มีความสอดคล้องกับผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ตามผลการประเมินการรับรองคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2568)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี ซึ่งจะเป็นข้อมูลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนา และยกระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ จะช่วยพัฒนาการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของครู ผู้เรียน สถานประกอบการ และชุมชน เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี ที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดจากนักวิชาการต่างประเทศ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การนิเทศการสอน 3) การให้ความร่วมมือเชิงเครือข่าย 4) การวัดและประเมินผล และ 5) การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยฉบับนี้จะใช้วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีคุณสมบัติ คือ

1.1 ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา มีประสบการณ์การทำงานไม่น้อยกว่า 5 ปี ที่ได้รับวิทยฐานะผู้บริหารชำนาญการพิเศษ

1.2 คณาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก สอนในสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มีผลงานทางวิชาการ หนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา ดำรงตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี โดยนำเครื่องมือไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับ วัตถุประสงค์ (IOC) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 1 ทุกรายการ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้ติดต่องานบัณฑิตศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี จัดทำหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน

3.2 จัดทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ได้ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากสนทนากลุ่ม (Focus Group) ของผู้ทรงคุณวุฒิมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน อาชีวศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี ตามแนวคิดของ Hargreaves, A. and Fullan, M. (2022), Hattie, J. (2022), Hallinger (2022), Chen, L. (2023), Fullan, M. and Gallagher, M. (2023), Leithwood, K. et al. (2023), Reeves, D. B. (2023), OECD (2024), Katz, S.J. (2024) และ Robinson, V. J. (2024) มาสรุปเป็น องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน อาชีวศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี

องค์ประกอบการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด ปราจีนบุรี	องค์ประกอบย่อย
1) การพัฒนาหลักสูตร	1) การปรับปรุงหลักสูตรอย่างเป็นระบบ 2) ความสอดคล้องกับบริบทสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี 3) การตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน 4) การบูรณาการองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 5) การส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและการแก้ปัญหาผ่านนวัตกรรม การเรียนรู้
2) การนิเทศการสอน	1) การวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ 2) การให้คำปรึกษาและการเสนอแนะ 3) การนิเทศด้านเนื้อหาและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ 4) การใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการชั้นเรียน 5) การให้ข้อมูลสะท้อนผลเพื่อพัฒนาการสอน
3) การให้ความร่วมมือเชิงเครือข่าย	1) การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก 2) การกำหนดเป้าหมายร่วมกันกับหน่วยงานภายนอก 3) การร่วมมือในการจัดการศึกษาและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

องค์ประกอบการบริหารงาน วิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัด ปราจีนบุรี	องค์ประกอบย่อย
4) การวัดและประเมินผล	4) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 5) การแบ่งปันทรัพยากร และการประเมินผลร่วมกัน 1) การใช้วิธีประเมินผลที่หลากหลาย 2) การประเมินสมรรถนะผู้เรียนอย่างรอบด้าน 3) การให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 4) การประเมินที่ครอบคลุมกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) การจัดการข้อมูลและรายงานผลการประเมินอย่างเป็นระบบ
5) การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล	1) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารและการจัดการเรียนรู้ 2) การส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์และยืดหยุ่น 3) การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการออกแบบการเรียนรู้ 4) การเชื่อมโยงทักษะดิจิทัลกับทักษะชีวิต 5) การตระหนักถึงจริยธรรมและผลกระทบทางสังคมของการใช้เทคโนโลยี

จากตารางที่ 1 พบว่า องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การนิเทศการสอน 3) การให้ความร่วมมือเชิงเครือข่าย 4) การวัดและประเมินผล และ 5) การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล

อภิปรายผลและสรุปผล

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร มีองค์ประกอบย่อย 5 ประการ ได้แก่ การปรับปรุงหลักสูตรอย่างเป็นระบบ ความสอดคล้องกับบริบทสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี การตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียน การบูรณาการองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และการส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึกและการแก้ปัญหาผ่านนวัตกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรในเชิงระบบ โดยมุ่งเน้นการจัดการจัดการและปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับบริบททางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป รวมถึงตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียน ผ่านการบูรณาการองค์ความรู้และการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนการส่งเสริมการเรียนรู้

เชิงลึกและการแก้ปัญหาผ่านวัตกรรมการเรียนรู้ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพวิชญ์ ชื่นบุญชู (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีตามแนวคิดทักษะผู้ประกอบการเกษตรอัจฉริยะ ผลการวิจัยพบว่า การปรับปรุงหลักสูตรอย่างเป็นระบบช่วยให้หลักสูตรมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุติมาภรณ์ ธรรมวิเศษ และ พชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ (2568) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาภาครัฐ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีช่วยยกระดับคุณภาพหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งทิวา วรรณทอง (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการองค์ความรู้และทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกการทำงานได้อย่างยั่งยืน

องค์ประกอบที่ 2 การนิเทศการสอน มีองค์ประกอบย่อย 5 ประการ ได้แก่ การวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ การให้คำปรึกษาและการเสนอแนะ การนิเทศด้านเนื้อหาและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการชั้นเรียน และการให้ข้อมูลสะท้อนผลเพื่อพัฒนาการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญกับการวางแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ โดยเน้นการให้คำปรึกษาและการเสนอแนะ การนิเทศด้านเนื้อหาและเทคนิคการจัดการเรียนรู้ การใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการชั้นเรียน และการให้ข้อมูลสะท้อนผลเพื่อพัฒนาการสอน ซึ่งช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนอาชีวศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กานต์สุดา ประภาศวุฒิสาร และคณะ (2568) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนแบบบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านกลยุทธ์การสอนงานของอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง ผลการวิจัยพบว่า การใช้สื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการชั้นเรียนช่วยส่งเสริมสมรรถนะด้านกลยุทธ์การสอนของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหวัง พันธะลี และ สุธรรมธรรมทัศนานนท์ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยงครูสำหรับศึกษานิเทศก์ ผลการวิจัยพบว่า การให้คำปรึกษาและการเสนอแนะช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของครูได้อย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวตล ต้นแก้ว (2568) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการนิเทศการศึกษาเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูในยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า การให้ข้อมูลสะท้อนผลเพื่อพัฒนาการสอนช่วยยกระดับการพัฒนาวิชาชีพครูได้อย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบที่ 3 การให้ความร่วมมือเชิงเครือข่าย มีองค์ประกอบย่อย 5 ประการ ได้แก่ การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก การกำหนดเป้าหมายร่วมกันกับหน่วยงานภายนอก การร่วมมือในการจัดการศึกษาและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และการแบ่งปันทรัพยากรและการประเมินผลร่วมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความร่วมมือเชิง

เครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และสถานประกอบการ เพื่อการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน การจัดการเรียนรู้ และการจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รวมถึงการแบ่งปันทรัพยากร และการประเมินผลร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนอาชีวศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักรินทร์ สมพิศนภา และคณะ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกช่วยขยายโอกาสการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรารัตน์ วงศ์โยธา และ บุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์ (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 ผลการวิจัยพบว่า การร่วมมือในการจัดการศึกษาและฝึกประสบการณ์วิชาชีพช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชญาภาญจน์ ศรีเนตร (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก ผลการวิจัยพบว่า การแบ่งปันทรัพยากรและการประเมินผลร่วมกันกับทุกภาคส่วนช่วยเสริมสร้างความพร้อมในการจัดการเรียนรู้และการประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 4 การวัดและประเมินผล มีองค์ประกอบย่อย 5 ประการ ได้แก่ การใช้วิธีประเมินผลที่หลากหลาย การประเมินสมรรถนะผู้เรียนอย่างรอบด้าน การให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ การประเมินที่ครอบคลุมกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการจัดการข้อมูลและรายงานผลการประเมินอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการใช้วิธีประเมินผลที่หลากหลาย ครอบคลุมทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะของผู้เรียนอย่างรอบด้าน รวมถึงการให้ข้อมูลป้อนกลับเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการประเมินที่ครอบคลุมกระบวนการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการจัดการข้อมูลและรายงานผลการประเมินอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัฐวัชร จันทโรธรม (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า การใช้วิธีประเมินผลที่หลากหลายช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา ตุ่มโท และคณะ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท ผลการวิจัยพบว่า การให้ข้อมูลป้อนกลับช่วยสะท้อนและปรับปรุงคุณภาพของผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ แวฤทธิ์ ไชยมงคล และคณะ (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการวัดและประเมินผลการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายศรีบูรพา ผลการวิจัยพบว่า การจัดการข้อมูลและรายงานผลการประเมินอย่างเป็นระบบช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษา

องค์ประกอบที่ 5 การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล มีองค์ประกอบย่อย 5 ประการ ได้แก่ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารและการจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์และยืดหยุ่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการออกแบบการเรียนรู้ การเชื่อมโยงทักษะดิจิทัลกับทักษะชีวิต และการตระหนักถึงจริยธรรมและผลกระทบทางสังคมของการใช้เทคโนโลยี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาท

สำคัญในการตระหนักถึงเทคโนโลยีดิจิทัลที่ช่วยในการสนับสนุนการบริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนรู้ โดยมีการนำเครื่องมือดิจิทัล สื่อมัลติมีเดีย และเทคโนโลยีเกิดใหม่มาใช้ในการบริหารจัดการ การออกแบบการเรียนรู้ การสื่อสาร และการประเมินผล ควบคู่กับการเชื่อมโยงทักษะทางเทคโนโลยีกับทักษะชีวิตและการทำงาน รวมถึงการคำนึงถึงผลกระทบทางสังคมและจริยธรรมของการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรณภัสส์ ชนรักสุข และคณะ (2567) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในเครือมหาวิทยาลัยปทุมธานี สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการวิจัยพบว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารและการจัดการเรียนรู้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนา สุวีวรรณ และคณะ (2568) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนิเทศการศึกษาในยุคดิจิทัล: การนิเทศแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะการสอนในศตวรรษที่ 21 ผลการวิจัยพบว่า การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการออกแบบการเรียนรู้ช่วยพัฒนาทักษะการสอนในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชวตล ต้นแก้ว (2568) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการนิเทศการศึกษาเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูในยุคดิจิทัล ผลการวิจัยพบว่า การเชื่อมโยงทักษะดิจิทัลกับทักษะชีวิตช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพครูในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สามารถนำองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการที่ได้จากการวิจัย ไปใช้เป็นกรอบในการพัฒนาและยกระดับศักยภาพผู้บริหาร ทั้งในด้านการจัดทำหลักสูตรพัฒนาผู้บริหาร การพัฒนาตนเองตามบริบทของสถานศึกษา และการต่อยอดสู่การสร้างรูปแบบการบริหารงานวิชาการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาครูและนักเรียนในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการพัฒนาหลักสูตร การนิเทศการสอน การให้ความร่วมมือเชิงเครือข่าย การวัดและประเมินผล และการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้ได้แนวทางที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี

2.2 ควรพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารงานวิชาการให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เนื่องจากได้รับความอนุเคราะห์ ความช่วยเหลือ ความร่วมมือ และกำลังใจอย่างดียิ่งจากอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ ทำให้งานวิจัยฉบับนี้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกประการ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยอนันต์ มั่นคง และรองศาสตราจารย์ ดร.พิมลพรรณ เพชรสมบัติ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย ที่ได้ให้แนวคิด และคำปรึกษา จนส่งผลให้งานวิจัยฉบับนี้มีความถูกต้อง สมบูรณ์ตามหลักวิชาการในการวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- กานต์สุดา ประกาศวุฒิสาร, และคณะ. (2568). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนแบบบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านกลยุทธ์การสอนงานของอาจารย์นิเทศก์และครูพี่เลี้ยง. *วารสารเทคโนโลยีสุรนารี*, 9(1), 1–23.
- จิรารัตน์ วงศ์โยธา, และบุญฤทธิ เพ็ชรวิศิษฐ์. (2567). แนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชญากาญจน์ ศรีเนตร. (2566). แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 10(1), 9–12.
- ชวดล ต้นแก้ว. (2568). การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในกระบวนการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูในยุคดิจิทัล: การนิเทศแบบผสมผสาน. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 7(3), 553–564.
- ฐิติมาภรณ์ ธรรมวิเศษ, และเพชรวิทย์ จันทร์ศิริสิริ. (2568). แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสำหรับสถานศึกษาภาครัฐ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ณัฐวัชร จันทโรจธรณ์. (2565). การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ*, 9(1), 336–347.
- ธัญณภัสส์ ชนรักสุข, และคณะ. (2567). การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในเครือข่ายมหาวิทยาลัยปทุมธานี สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา*, 3(2), 74–86.
- นพวิชญ์ ชื่นบุญชู. (2566). แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการในวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีตามแนวคิดทักษะผู้ประกอบการเกษตรอัจฉริยะ [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปรีชา ตุ่มโท, และคณะ. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(5), 303–316.
- รุ่งทิศา วรรณทอง. (2565). *การพัฒนาหลักสูตรเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ศักรินทร์ สมพิศนภา, และคณะ. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. *วารสารศิลปการจัดการ*, 6(4), 1821–1843.
- สมหวัง พันธะลี, และสุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2565). การศึกษาผลการนิเทศการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนแนะและการเป็นพี่เลี้ยงครูสำหรับศึกษานิเทศก์. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, 14(1), 308–320.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2552). *ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา ว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ.2552*. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2566). *แนวทางปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี*. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2568). *รายงานผลการประกันคุณภาพภายนอกด้านการอาชีวศึกษา*. สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
- วัฒนา สุริวรรณ, และคณะ. (2568). การนิเทศการศึกษาในยุคดิจิทัล: การนิเทศแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาทักษะการสอนในศตวรรษที่ 21. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 7(2), 550–563.
- แววฤทัย ไชยมงคล, และคณะ. (2567). แนวทางการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการวัดและประเมินผลการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายศรีบูรพา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 1. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*, 31(4), 237–251.
- Chen, L. (2023). *Enhancing academic leadership*. Singapore: Springer.
- Fullan, M., & Gallagher, M. J. (2023). *The devil is in the details: System solutions for equity, excellence, and well-being*. Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Hallinger, P. (2022). *Educational leadership and learning*. Singapore: Springer.
- Hargreaves, A., & Fullan, M. (2022). *Professional capital in education*. New York: Teachers College Press.
- Hattie, J. (2022). *Visible learning*. London: Routledge.

Leithwood, K., Sun, J., Schumacker, R., & Hua, C. (2023). Psychometric properties of the successful school leadership survey. *Journal of Educational Administration*, 61(4), 385–404.

Reeves, D. B. (2023). *Leading change in schools*. Alexandria, VA: ASCD.

Katz, S. J. (2024). *Collaborative school culture*. Boston, MA: Pearson.

OECD. (2024). *Digital education outlook 2023: Learning in the age of AI*. Paris: OECD Publishing.

Robinson, V. J. (2024). *Student-centered leadership*. Thousand Oaks, CA: Sage.